

ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΑΛΛΟ ΔΡΟΜΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ

† ΠΑΥΛΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗ ΣΙΣΑΝΙΟΥ ΚΑΙ ΣΙΑΤΙΣΤΗΣ

ΔΕΝ ΕΧΟΥΜΕ ΑΛΛΟ ΔΡΟΜΟ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΓΑΠΗ!

ΠΡΟΛΟΓΟΣ:

Αρχιμ. Εφραίμ Τριανταφυλλόπουλος
Πρωτοσύγκελος Ι. Μητροπόλεως Σισανίου & Σιατίστης

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Κυριακή Βλασερού
Βασίλης Αργυριάδης

Ἐν πλῶ

© Έκδόσεις Έν πλῶ
Κολοκοτρώνη 49, Αθήνα 105 60
Τηλ.: 210 3226343 - Fax: 210 3221238
e-mail: info@enploeditions.gr
www.enploeditions.gr
www.facebook.com/enploeditions.gr

Α΄ έκδοση: Ιούλιος 2019

ISBN: 978-960-619-047-6

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εκδοτικό σημείωμα
~11~

Πρόλογος
~15~

ΜΕΡΟΣ Α΄

Για την αγάπη και την πνευματική ζωή

«Δώρησαί μοι, τοῦ ὄρα
τά ἐμά πταίσματα...»
~25~

Η Ανάσταση του Χριστού στη ζωή μας
~49~

«Εμένα με νοιάζει»
ή «Οι πολλοί για τον ένα»
~75~

Στόχος Ζωής η αγιότητα
~105~

Το μέτρο της αγάπης
~111~

ΜΕΡΟΣ Β΄

Για τα παιδιά μας και τους νέους

Πνευματικά εμβόλια στα παιδιά μας!

~139~

Αγάπη και ελευθερία:

Η βάση όλων των ανθρώπινων σχέσεων

~145~

Η προσευχή, η νηστεία

και η οικοδομή των παιδιών μας

~167~

Νέοι και 21ος αιώνας

~179~

ΜΕΡΟΣ Γ΄

Δύο λόγοι παρρησίας

Μπορεί η θρησκεία να γεννήσει βία;

~207~

«Άρσεν καί θήλυ ἐποίησεν αὐτούς»

~217~

«Τίς γάρ λυπούμενος ἀπήντα καὶ οὐχ ὑπέστρεφε χαίρων; τίς ὀργιζόμενος ἤρχετο καὶ οὐχ εἰς φιλίαν μετεβάλλετο; τίς πένης ἀκηδιῶν ἀπήντα καὶ ἀκούων αὐτοῦ καὶ βλέπων αὐτόν, οὐ κατεφρόνει τοῦ πλοῦτου καὶ παρεμυθεῖτο τὴν πενίαν; τίς μοναχός ὀλιγωρήσας καὶ ἐλθὼν πρὸς αὐτόν οὐ μᾶλλον ἰσχυρότερος ἐγένετο; τίς ἤρχετο πρὸς αὐτόν ὑπὸ δαίμονος πειραζόμενος καὶ οὐχ ἀνεπαύετο; τίς δὲ ἐν λογισμοῖς ἐνοχλούμενος ἤρχετο, καὶ οὐκ ἐγαληνία τῇ διανοίᾳ;».

Τοὺς λόγους αὐτοὺς τοῦ Μεγάλου Ἀθανασίου, ὁ ὁποῖος συνέγραψε τὸν βίο τοῦ Καθηγητοῦ τῆς ἐρήμου, τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου, χρησιμοποιοῦν γιὰ νὰ χαιρετίσω τὴν ἐξαίρετη πρωτοβουλία τῶν ἐκδόσεων «Ἐν πλῶ», ποὺ προχώρησαν στὴν ἐκδοση τοῦ ἀνά χειρας βιβλίου, ἀφιερωμένο στὴ μεγάλη μορφή τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτου Σισσανίου καὶ Σιατίστης κυροῦ Παύλου.

Στὸ πρόσωπο τοῦ αἰοιδίμου Μητροπολίτου βλέπουμε τὴ σύζευξη Ἐπισκόπου, Μοναχοῦ καὶ Ἱεραποστόλου, ὅπως βιώνεται ἀπὸ τοὺς μεγάλους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας. Δὲν ἀγωνιοῦσαν μόνο γιὰ τὴ σωτηρία τῆς ψυχῆς τους, ἀλλὰ κυρίως γιὰ τὴ σωτηρία τῶν ἄλλων. Δὲν τοὺς ἐνδιέφερε τί γνώμη εἶχαν οἱ ἄνθρωποι γι' αὐτούς, ἀλλὰ «τὸ ὑπὲρ Χριστοῦ πάσχειν» καὶ «συμπάσχειν ὑπὲρ τῶν ἀδελφῶν τοῦ Χριστοῦ». Ἀκριβῶς αὐτὴ ἦταν

καὶ ἡ ζωὴ τοῦ ἀειμνήστου Παύλου. Καταθέτω ταυτόχρονα καὶ τὴ δική μου ταπεινὴ μαρτυρία, ἀφοῦ συνεργασθήκαμε στενὰ ἀπὸ τὴ στιγμή πὺ ἀνέλαβε τὰ ἡνία τῆς ἔνδοξης καὶ ἱστορικῆς ἐπαρχίας τοῦ Βοΐου.

Συγχαίρω ἀπὸ καρδίας ὅλους ὅσοι συνέβαλαν στὴν ὀλοκλήρωση τοῦ παρόντος ἐκδοτικοῦ ἔργου. Εὐχόμεαι οἱ εὐχῆς τοῦ μακαριστοῦ Γέροντος νὰ συνοδεύουν τὴ ζωὴ καὶ τὰ ἔργα τους τόσο τοὺς ἐκδότες καὶ τοὺς συνεργάτες τους, ὅσο καὶ τοὺς εὐλαβεῖς ἀναγνώστες τοῦ βιβλίου.

Σιάτιστα 1 Ἰουλίου 2019

† Ὁ Σισανίου καὶ Σιατίστης Ἀθανάσιος

Εκδοτικό σημείωμα

Η παρούσα έκδοση αποτελεί για τις εκδόσεις «Εν πλω» μια ξεχωριστή ευλογία. Μια ευλογία από εκείνες που μας δίνουν την ευκαιρία να νιώσουμε με ενάργεια πόσο απατηλά είναι τα όρια που χωρίζουν τάχα τούτο τον κόσμο από τον «άλλο», τον κόσμο της Βασιλείας του Θεού. Επιτρέψτε μας να εξηγηθούμε.

Με τον Μακαριστό Μητροπολίτη Σισανίου και Σιατίστης κυρό Παύλο (τον π. Παύλο, όπως τον ξέραμε όλοι εμείς), οι εκδόσεις μας συνδέονταν με δεσμά πνευματικής αμοιβαιότητας: εμείς τρέφαμε βαθύ σεβασμό για την ακτινοβολούσα πνευματική του πατρότητα, κι εκείνος μας περιέβαλλε με αφειδώλευτη αγάπη, επειδή άνθρωποι σαν κι αυτόν μόνο να αγαπούν μπορούν, ανυπόκριτα και πηγαία. Με τον Επιμελητή μας, Βασίλη Αργυριάδη, είχε αφενός μεν παλιά γνωριμία από τον καιρό που διακονούσαν αμφότεροι στο Σεμινάριο Υποψηφίων Κατηχητών της Ιεράς Συνόδου (και νωρίτερα, σε νεανικές συνάξεις και κατασκηνώσεις), και αφετέρου από την πρόσφατη στενή συνεργασία τους πάνω στο βιβλίο του π. Παύλου για τον Άγιο Ιάκωβο Τσαλίκη (*«Άνθρωπος που δεν είναι ταπεινός, δεν μπορεί να αγαπήσει»*, εκδόσεις «Εν πλω» 2018). Αλλά και με τον Διευθυντή Πωλήσεων των Εκδόσεών μας, Χαράλαμπο Θεοδώρου, ο μακαριστός π. Παύλος συνδεόταν στενά, με σχέσεις βαθιάς αλληλοεκτίμησης – μαζί

ήταν εξάλλου μέχρι και λίγες μέρες πριν την αιφνίδια κοίμησή του, όπως μαρτυρεί και η φωτογραφία στο εξώφυλλο του ανα χείρας τόμου.

Λόγω αυτών των σχέσεων και των επαφών, ο π. Παύλος, με τη γνωστή γενναιοδωρία του, είχε επανειλημμένως εκφράσει τη βούλησή του να μας παραχωρήσει κάποιες ομιλίες του προς έκδοση. «Βέβαια, χρόνο δεν έχω, βρε παιδί... και οι ομιλίες μου έχουν περισσότερο προφορικό χαρακτήρα... Άσε να δούμε». Κάναμε αρχή με το βιβλίο για τον Άγιο Ιάκωβο. Εκείνος μίλησε δίχως γραπτό κείμενο κι ο Επιμελητής μας απέδωσε στο χαρτί τον ρέοντα λόγο του. Ο μακαριστός π. Παύλος είδε πως είναι εφικτός ένας τέτοιος τρόπος σύμπραξης με τις εκδόσεις μας και έμεινε πολύ ευχαριστημένος. Η συνεργασία έμελλε να έχει λαμπρή συνέχεια! Όμως τα πράγματα ήρθαν αλλιώς – το νήμα της ζωής του διεκόπη αιφνιδίως και μαζί του πιστέψαμε πως διεκόπη και το νήμα της μεταξύ μας συνεργασίας. Έτσι νομίζαμε...

Πριν λίγες μέρες, χτύπησε το τηλέφωνο. Στην άλλη άκρη της τηλεφωνικής γραμμής, μια άγνωστη γυναικεία φωνή μάς συστήθηκε ευγενικά. Η Κυριακή Βλασερού, φιλόλογος από τη Νάξο μάς μίλησε για τη βαθιά πνευματική σχέση της με τον Μακαριστό Μητροπολίτη Σισανίου και Σιατίστης, ο οποίος την βοήθησε σε ποικίλες περιστάσεις του βίου της – τόσο του δικού της, όσο και της αδελφής της. «Μπορεί να μην τον γνώριζα καλά, ούτε να είχα πολυάριθμες ευκαιρίες συναναστροφής μαζί του, αλλά ο λόγος του ήταν και είναι για

μένα πηγή ευλογίας και πολύτιμης μαθητείας». Αφού ανταλλάξαμε αναμνήσεις από τη σεβάσμια μορφή του π. Παύλου, στο τέλος, μας φανέρωσε διστακτικά μια πρόταση, που ήταν και ο σκοπός της τηλεφωνικής της επικοινωνίας μαζί μας: «Ανθολόγησα και απομαγνητοφώνησα κάποιες ομιλίες του και θα ήταν μεγάλη μου χαρά –όνειρο ζωής τολμώ να πω– αν θα μπορούσα να τις δω να κυκλοφορούν ως αυτόνομη έκδοση από τις Εκδόσεις σας. Τι λέτε;». Δεν είπαμε πολλά. Απλά ξαναπιάσαμε ένα νήμα, που το νομίζαμε κομμένο...

Οι ομιλίες του ανά χείρας τόμου λοιπόν, οφείλονται κατά πρώτο λόγο στον σεβαστικό μόχθο της Κυριακής Βλασερού. Κατόπιν, ο Επιμελητής των εκδόσεών μας ανέλαβε να κάνει ό,τι του είχε ζητήσει και παλιότερα ο ίδιος ο π. Παύλος: να «χτενίσει» τα κείμενα, να εντοπίσει και να απαλείψει τις επαναλήψεις, να λειάνει την προφορική όπυ χρειάζεται, να ενθέσει τίτλους, παραπομπές κ.ο.κ. Οι έντεκα ομιλίες που αποτέλεσαν τελικά το περιεχόμενο του παρόντος τόμου, απέκτησαν τη ρέουσα αναγνωσιμότητα του γραπτού κειμένου, δίχως να απωλέσουν τη δροσιά της προφορικότητας. Διάσπαρτα ανάμεσα στις ομιλίες, ενθέσαμε μικρά, χαρακτηριστικά πνευματικά «συνθήματα» του π. Παύλου (ρήματα ζωής και νουθεσίας, αλιευμένα από ποικίλες άλλες ομιλίες του), τα οποία άρεσε πάντα στον ίδιο να χρησιμοποιεί στον προφορικό του λόγο, δημόσιο ή ιδιωτικό. Η εργασία έγινε όπως ακρι-

βώς και στην περίπτωση του προηγούμενου βιβλίου (για τον Άγιο Ιάκωβο). Έλειπε μόνο η διακριτική επίβλεψη του ίδιου του συγγραφέα. Ή μπορεί και να ήταν τώρα εναργέστερη – είπαμε, τα νήματα δεν κόβονται τόσο εύκολα κι οι δύο κόσμοι δεν είναι τόσο ερμητικά οριοθετημένοι όσο συχνά νομίζουμε...

Κατά συνέπεια, οι πρώτες μας θερμές ευχαριστίες δεν μπορεί παρά να απευθύνονται στην Κυριακή Βλασερού, που είχε την καλοσύνη να μας εμπιστευτεί την ιδέα της και τη φιλόπονη προσπάθειά της. Κατόπιν, θερμές ευχαριστίες οφείλουμε στον Πανοσιολογιώτατο Αρχιμανδρίτη π. Εφραίμ Τριανταφυλλόπουλο, Πρωτοσύγκελο της Ιεράς Μητροπόλεως Σισανίου και Σιατίστης, που αγκάλιασε αυτή την έκδοση με την ευχή του, και την πλαισίωσε με τον μεστό και ουσιαστικό Πρόλογό του. Τέλος, ευχαριστούμε από καρδιάς και τον νυν Μητροπολίτη Σισανίου και Σιατίστης κ. Αθανάσιο για την ευχή με την οποία επιδαψίλευσε τον ανά χείρας τόμο – δεν θα ήταν υπερβολή αν λέγαμε πως στο πρόσωπό του, η Μητρόπολη Σιατίστης βρήκε ένα νέο πνευματικό πατέρα, πανάξιο συνεχιστή του μακαριστού π. Παύλου.

Κάθε νέα έκδοσή μας φιλοδοξούμε να αποτελεί αφορμή πνευματικών πλεύσεων, πρωτίστως για μας. Μα και ευχής έργον θα ήταν να βρούμε τους αναγνώστες, συνταξιδιώτες στο πλάι μας, *Εν πλω...* Καλή ανάγνωση!

Οι Εκδότες

Πρόλογος

Μετὰ τὴν ὀλοπρόθυμη ἐπευλόγηση τῆς παρούσας προσπάθειας τῶν ἐκδόσεων Ἐν πλῶ ἀπὸ τὸν καλὸ μας αὐθέντη καὶ δεσπότη, Σεβασμιώτατο Μητροπολίτη Σισανίου καὶ Σιατίστης κ.κ. Ἀθανάσιο, καὶ τὴν πρόταση τοῦ καλότατου φίλου Χαράλαμπου Θεοδώρου νὰ προλογίσουμε τὸ ἔμορφο τοῦτο βιβλίον γεμάτο ἀπὸ χρυσαφένια λόγια, κουβέντες μὲ εἰδικὸ βάρος μετάλλου, ποὺ ψαύουν τὸ βυθὸ τῆς καρδιάς μας, ἀνασύροντας ἐκεῖθεν λαχταριστοὺς ἰχθύες ἐκπάγλου κάλλους πρὸς βρώση ἐνδυναμωτικὴ καὶ ἀνακαινιστικὴ γιὰ ὅσους ἐκ τῶν καλοπροαιρέτων, βρισκόμαστε σὲ μιὰ δυσκολία.

Γιὰ νὰ κατανοήσεις τὴ γραφὴ καὶ τὸν λόγο μιᾶς ψυχῆς ποὺ ἀφέθηκε νὰ κατακλυστεῖ ἀπὸ τὰ κύματα τῆς ἀγάπης Του, ὅσο κι ἂν τῆς στοίχισε αὐτό, ὅσο κι ἂν ἔπρεπε νὰ παλέψει μὲ τὴ δική της ἀσθένεια, τὴν κακότητα καὶ μικρότητα τῶν ἀνθρώπων καὶ τὶς διαρκεῖς ὑποβολὲς τῶν πονηρῶν πνευμάτων, πρέπει νὰ ἔχεις σὲ ἓνα τοῦλάχιστον μέτρο τὸ «ἐφάμιλλον πάθος». Διότι, μεταξὺ συγγραφέως καὶ ἀναγνώστη, προϋποτίθεται πάντοτε ἓνα μίνιμουμ κοινῆς ἐμπειρίας, ὥστε ἡ ἀνάγνωσις νὰ ἀγγίζει παραμυθητικῶς, ἦγουν σταυροαναστασίμως, τὶς παρεῖς τῆς ψυχῆς τοῦ ἀναγνώστη. Τότε ἀφήνεται αὐτὸς δίχως ὀρθολογιστικὲς ἐκτιμήσεις, ποὺ περιορί-

ζουν τὸ γλαυκὸ τοῦ οὐρανοῦ, «στὸ θαλασσινὸ μαβὶ τῶν λάμδα καὶ τῶν μί», κατὰ τὴν εὖστοχη ἔκφραση σύγχρονου διανοοῦμένου.

Ἡ συγκατοίκησή μας τοῦλάχιστον καὶ ἡ ἐπικοινωνία γιὰ δεκατρία συναπτὰ ἔτη στὸν Μητροπολιτικὸ οἶκο μὲ τὸν μακαριστὸ Σισανίου καὶ Σιατίστης κυρὸ Παῦλο, προσπαθεῖ σὰ μνήμη ζωντανὴ νὰ θεραπεύσει μιὰ τέτοιου εἴδους σοβαρὴ ἔλλειψη. Ἡ μνήμη, ταυτόχρονα καὶ ἡ ἔλλειψη, ζωντανέψαν ἔξαφνα, ὅταν στίς 13 Ἰανουαρίου 2019, ὁ καλὸς μας δεσπότης καὶ πατέρας, φάνηκε νὰ ἀφήνει στὴ μέση κάτι ποῦ εἶχε ἀρχίσει –κατὰ τὰ ἀνθρώπινα– καὶ βυθίστηκε ἀνεπιστρεπτὶ στὴν πέραν τοῦ τάφου τὴ χαρὰ τὴν ἀβασίλευτη, ἐκεῖ ὅπου, στὴ Χώρα τῶν Ζώντων, ὅλες οἱ ἀπορίες λύθηκαν καὶ οἱ λαβωματιῆς καὶ οἱ θλίψεις καὶ κάθε εἴδους στενότητα μεταμορφώθηκαν. Ἔτσι, τὸ Παιδί τοῦ Θεοῦ γαλακτοτροφεῖται στὴν ἀγκάλη τῆς Μητρὸς Ἐκκλησίας. Ἐκεῖνος ποῦ σαπίζει ζωντανός, ἀνθίζει κεκοιμημένος, ἀλλὰ καὶ ὅσο εἶναι ζωντανὸς ζεῖ μὲ τὴν ἀνάσα τῶν κεκοιμημένων. Γιὰ τοῦτο καὶ πάντοτε ὁ λόγος τοῦ δεσπότη μας ἦταν μελέτη θανάτου, ἀκριβῶς ἐπειδὴ ἦταν γεύση ζωῆς. Καὶ ἦταν γεύση ζωῆς, ποῦ προερχόταν ἀπὸ ὀδύνες καὶ ὠδίνες περιτετημένης καρδίας, καρδίας ποῦ ἀντλοῦσε δύναμη ἀπὸ τὸ ματωμένο ἔυλο τοῦ Σταυροῦ, ποῦ μαζὶ μὲ τὸν ἄδειο Τάφο τέμνουν τὴ νύχτα ἀπὸ τὸν ζόφο τῶν παθῶν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνθρώπινη Ἱστορία καὶ τὰ ἀνθρώπινα πλήθη, φωτίζοντάς τα. Ὁ δυνάμενος χωρεῖν χωρεῖται.

Πάντοτε ὁ μακαριστὸς μὲ λόγο ἀναιρετικὸ τῆς πονηρίας, ἐλεγκτικὸ καὶ παραμυθητικὸ συνάμα, λόγο ἀνορθωτικὸ τῆς ψυχῆς καὶ δημιουργὸ ζωῆς, ἐπέμενε στὸν Σταυρὸ σὰν μέτρο τῆς ἀξίας τοῦ Ἀνθρώπου, ἀφοῦ ἕνας Θεὸς σταυρώθηκε γι' αὐτόν, ἀλλὰ καὶ σὰν μέτρο τῆς ἀνθρώπινης ἀχαριστίας, ἀφοῦ ὁ Ἄνθρωπος σταύρωσε τὸν Θεό. Ὁ Σταυρὸς λοιπόν, ὡς ὀριζοντιοκάθετη ἀγάπη, ἦταν τὸ κέντρο τῆς ζωῆς του καὶ τοῦ κηρύγματός του. Ἄλλωστε, τὰ δύο αὐτὰ δὲν διαχωρίζονταν στὴν καθημερινότητά του, ὁπότε κάθε νεστοριανικοῦ καὶ μονοφυσιτικοῦ τύπου ἀπόκλιση στὴ θεολογία του ἀπουσίαζε. Γιὰ τοῦτο καὶ ὁ λόγος του ἦταν ἀφυπνιστικός, ἀνα-καινιστικός, γλαφυρὸς καὶ φρέσκος, παραπεμπτικὸς στὸν ἴδιο τὸν Χριστό. Ἦταν τὸ ἄλλας ποὺ νοστήμιζε τὴ ζωὴ μας, ἀπέναντι σὲ μιὰ μουντή –γενικῶς– ἀνοστιὰ, περιγραφικότητα, ἀναμνηστικότητα καὶ καθωσπρεπίστικη ὅσο καὶ μετρήσιμη ἀντίληψη τῆς ἠθικῆς, στὴν τραγικὴ πλειοψηφία τῶν περιπτώσεων τοῦ σημερινοῦ θεολογικοῦ λόγου. Ὁ ὑγιῆς καὶ θεραπευμένος, ὑγιῶς μιλάει, ταυτόχρονα καὶ διακονεῖ καὶ θεραπεύει.

Δὲ θὰ μπορούσε νὰ βρεθεῖ καλύτερο συνώνυμο γιὰ τὸν τίτλο τοῦ παρόντος βιβλίου «Δὲν ἔχουμε ἄλλο δρόμο ἀπὸ τὴν ἀγάπη», ἀπὸ τὴν ἔκφραση τοῦ μακαριστοῦ ἐπισκόπου Σισανίου, «ἂν δὲν σταυρωθεῖς ἐσὺ μέχρι θανάτου, θὰ σταυρώνεις τοὺς ἄλλους. Δὲν ὑπάρχει ἄλλη ἐκδοχή». Καὶ σταύρωση σημαίνει ἀγάπη ἐν προκειμένῳ· σταύ-

ρωση ἐπὶ τοῦ Σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ, τοῦ καὶ μόνου σώζοντος, ὄχι ἐπὶ ἄλλων «σταυρῶν» δικῆς μας ἐπινόησης, ποὺ συχνὰ χρησιμεύουν στὸ νὰ περισωθεῖ πάση θυσίᾳ ἓνα θρησκευτὸν προσωπεῖο καὶ ἔτσι νὰ διασωθεῖ τὸ ἐγώ, μήπως καὶ πάθει κάτι! «Κάτι παθαίνω», σοῦ λέει!

Ἀγάπη ἄλλωστε καὶ ἐλευθερία ἀλληλοπεριχωροῦνται. Ἡ δὲ ἐλευθερία, μακριὰ ἀπὸ τὸ νὰ σημαίνει ἀσυδοσία, πηγαίνει μαζί με τὴν εὐθύνη. Ἡ ἐν Χριστῷ μετάνοια δίνει βάθος σὲ ὅλες αὐτὲς τὶς ὀψεις τῆς πνευματικῆς ζωῆς. Ἔτσι, ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ ἄτομο, μονάδα διαιρετικῆ καὶ συγκρουσιακῆ, ποὺ θέλει νὰ καθιστᾶ σαφῆ τὴν «ἐλευθερία» του καὶ νὰ ἀπαιτεῖ ἀτομικὰ δικαιώματα, γίνεται σὺν τῷ χρόνῳ καὶ με πολὺν κόπο πρόσωπο σχετιζόμενο με ἄλλα πρόσωπα, γεγονὸς σχέσης, σὲ τρόπον ὥστε, ὁ ἄλλος, ὁ πλησίον, καθόλου δὲν εἶναι «ἡ κόλασή μου», ὅπως μᾶς ἔλεγε ὁ Σάρτρ, τὸν ὁποῖο μνημόνευε ὁ μακαριστός. Ἡ ἐλευθερία, ἡ μετάνοια, ἡ ἀγάπη τοῦ διπλανοῦ μου ὄχι μόνο δὲν με ἀπειλοῦν, ἀλλὰ ἀπεναντίας με πλουτίζουν. Ἔτσι γινόμεσθε συνελεύθεροι, χωρὶς νὰ διαιρούμαστε οὔτε νὰ συγχεόμαστε, δηλαδὴ ζοῦμε τὴν ἐν Χριστῷ ἐλευθερία καὶ ἀγάπη. Στους ἀντίποδες τῆς μόλις ἀναφερθείσης περίπτωσης τοῦ Γάλλου ὑπαρξιστῆ φιλοσόφου καὶ τῶν ἀσφυξιογόνων κειμένων του, ὡς δρόσον Ἀερμών, ἀνέφεραν ὁ μακαριστός τὸν ὄσιο Σεραφεῖμ τοῦ Σάρωφ, ποὺ ὅποιον ἔβλεπε, τὸν προσφωνοῦσε με τὸν ἀναστάσιμο χαιρετισμό: «Χριστὸς ἀνέστη, χαρὰ μου»!

Αὐτὴ ἡ ἀγάπη ἄγγιξε καὶ τὸν μαθητὴ τοῦ Σάρτρ, Νικολὰ Ρενέ Ἐνύ. Βαπτίστηκε Ὁρθόδοξος στὸν ἄρσανά τῆς Μονῆς τοῦ ὁσίου Γρηγορίου καὶ βγαίνοντας ἀπὸ τὰ νερὰ ἦταν τόσο ἀλλοιωμένος, ὥστε, ὅπως μοῦ διηγήθηκε τὸ 1986 σὲ ἄψογα Ἑλληνικά ὁ Περουβιανὸς ἱερομόναχος Συμεὼν de la Jara Higginson, τότε Γρηγοριάτης, φίλος καὶ κατηγορητὴς τρόπον τινα τοῦ Ἐνύ, ὅταν ρωτήθηκε τί εἶναι γι' αὐτὸν ἡ Ὁρθοδοξία, ἀπάντησε: «Φῶς, πολὺ Φῶς!» Ὅσο γιὰ τίς ἰδέες τοῦ Σάρτρ, δὲν ἦταν γι' αὐτὸν πλέον παρὰ κάτι σὰν σωρὸς σκουπιδιῶν, ποὺ ἀποσυντίθενται. Γνωρίζουμε τὴ σχέση ποὺ εἶχε ὁ μακαριστὸς κυρὸς Παῦλος μὲ τὴ συγκεκριμένη Μονὴ καὶ μοῦ ἐπιβεβαίωσε καὶ ὁ ἴδιος προσωπικῶς τὸ γεγονός.

Στὴν πανέμορφη τούτη ἔκδοση, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ εἶδος μνημοσύνου στὸν μακαριστὸ Ἱεράρχη, μέσα ἀπὸ τίς εὐστοχες θεματολογικὲς ἐπιλογές, διακρίνει κανεῖς πολλὰ ὄψεις τῆς θεολογίας καὶ τῆς ζωῆς του: τὴν ταπείνωσή του τὴν ἀνυπόκριτη, τὸν ἔντονο, δραματικὸ πολλακίς, νηπτικὸ ἀγῶνα του γιὰ νὰ τυπωθεῖ ὁ Χριστὸς στὴν καρδιά του, ὥστε νὰ γίνῃ ἰδική Του ἐπιστολὴ ἀναγινωσκόμενη στὸ ποίμνιό του – ραβασάκι τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ σὲ μᾶς, τοῦτες τίς ἔσχατες ἀπὸ κάθε ἄποψη μέρες, ἤγουν ζωντανὸ ἐκμαγεῖο καὶ λαλὸν ἐκτύπωμα τῆς θείας Χάριτος· τὸν ἐκκλησιοκεντρικὸ ἀναστάσιμο χαρακτήρα τοῦ λόγου του, μακριὰ ἀπὸ ψευδοενοχικὲς καταστάσεις καὶ ἰδιωτικὲς θεολογίες τρομοκρατικοῦ τύπου· τὴν πανθομολογούμενη φιλαν-

θρωπία του, την αγάπη του για τὰ παιδιά, τὸν διάλογο του μὲ ὄλες τὶς πλευρὲς τοῦ προκλητικοῦ 21ου αἰῶνα, τὴν ἐλεγκτικὴ καὶ μεστή ἐπιχειρημάτων στάση του ἀπέναντι στὶς προκλήσεις τοῦ νέου κοσμοειδώλου ποὺ προωθεῖ ἡ Νέα Τάξη πραγμάτων καὶ ποὺ στέκεται κριτικὰ ἀπέναντι ἀκόμη καὶ στὶς δεδομένες καὶ πάγιες ὀψεις τοῦ ἀνθρώπινου βίου· τὴν ἀπέχθειά του σὲ κάθε μορφὴ βίας καὶ φασιστοειδοῦς νοοτροπίας, τὴν αγάπη του γιὰ τὴν πατρίδα καὶ τὴ Μακεδονία μας, καὶ τὴν ἀπογοητευσὴ του γιὰ τὶς λογιῆς λογιῆς προδοσίαι τῶν πολιτικῶν ἀρχόντων· κοντολογίς, τὸν «πατέρα» Παῦλο ὅπως τὸν γνωρίσαμε νὰ περπατᾶει καὶ νὰ διαλέγεται μὲ σοβαρότητα, χιούμορ καὶ εὐστοχοτάτα γλωσσοῦφαντικὰ καὶ λεκτικὰ ἀλλὰ πλήρη πνευματικοῦ νοήματος παίγνια, ἕναν ἄνθρωπο εὐαίσθητο, ἀποφεύγοντα σὰ φωτιὰ τὴν κατάκριση, ἀφιλοχρήματο, πληγωμένο καὶ νεκρὸ ἐν Χριστῷ καὶ μὲ ἀντιπάθεια στὴ δημοσιότητα (εἰδικὰ τὴ διαδικτυακὴ) καὶ τὴν ἐπίδειξη πνευματικοῦ «ἔργου».

Ὡστόσο, εἰδικότερα τὰ τελευταῖα χρόνια, ποὺ εἴχαμε τὴν τιμὴ καὶ τὴν εὐλογία νὰ τὸν συνοδέψουμε ὡς καὶ στὴ μακρινὴ Αὐστραλία (2017), ἡ φήμη του τὸν κατεδίωκε παντοῦ καὶ προέδραμε τάχιον τῆς παρουσίας του. Ἐνα μόνον φλογερὸ κήρυγμά του ἦταν ἱκανὸ νὰ μεταστρέψει δεκάδες ἀνθρώπων πολυπληθοῦς ἀκροατηρίου. Γινόμασταν μάρτυρες τέτοιων μεταστροφῶν. Ἐχει, λοιπόν, τὰ μέγιστα νὰ ὠφεληθεῖ ὁ ἀναγνώστης αὐτοῦ τοῦ βιβλίου.

Κατακλείοντας τούτη τὴν προσημείωση, πηγαί-

νει ὁ νοῦς μου σὲ μιὰ σκηνὴ ὁμορφῆ ἀπὸ τὶς πρωινὲς ἀκολουθίες ἢ καὶ κάποιες ἀγρυπνίες στὸ παρεκκλήσι τοῦ ἁγίου Ἰακώβου τοῦ ἀδελφοθέου στὸν Μητροπολιτικὸ μας οἶκο. Ἐμεῖς, ὅσοι κληρικοὶ βρισκόμασταν ἐκεῖ ψάλλοντας, ἀλλὰ καὶ λαϊκοί, τὸν παρατηρούσαμε μὲ σκυμμένο τὸ κεφάλι πάνω ἀπὸ τὴν καρδιά, συγκεντρωμένο βαθιά, μὲ συγκρατημένη τὴν ἀνάσα τόσο πού νὰ θυμίζει τὴν ἄδηλη ἀναπνοὴ τῶν φυτῶν, καὶ τὸ κομποσχοίνι κάποιες φορὲς νὰ γυρνᾷ. Ἀνάδευε τὰ ἔγκατα τῆς ὑπαρξῆς του μὲ τὸ παντοδύναμο τοῦ Κυρίου ὄνομα καὶ μᾶς ἄφησε ὑπογραμμὸ γιὰ τὸν τρόπο πού χρειάζεται κατὰ διαστήματα νὰ σωπαίνει κανεὶς, ὥστε τὶς ὥρες τῆς πράξης καὶ τῆς διακονίας νὰ μεταδίδει τὴν ἀναστάσιμη χαρὰ τοῦ Χριστοῦ, ὄχι μόνο στοὺς οἰκιακούς του στὰ πλαίσια τῶν στενῶν ὁρίων μιᾶς Μητρόπολης, ἀλλὰ παντοῦ καὶ πάντοτε, ἔτσι πού νὰ τὸν χαίρεται σύμπασα ἡ Ἐκκλησία.

Ἔγγραφο στίς 28, μηνὸς Ἰουνίου σ.ἔ. 2019,
στὸ Ἐπισκοπεῖο Σιατίστης

Ἀρχιμ. Ἐφραίμ Τριανταφυλλόπουλος
Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως

ΜΕΡΟΣ Α΄

Για την αγάπη
και την πνευματική ζωή

Προσευχή, Εξομολόγηση, Λειτουργική Ζωή:

Όλα αυτά να τα κάνουμε με ταπείνωση.

Δεν θα πρέπει να έχουμε ανυπομονησία,

γιατί αυτή έχει μέσα της εγωισμό.

Για να φτάσουμε στην αγιότητα χρειάζεται

δαρκής άσκηση! Να μη διαζόμεστε.

Να κάνουμε τα πάντα με εμπιστοσύνη

στην αγάπη του Θεού,

διότι όλα από Εκείνον ξεκινάνε.

«Δώρησαί μοι τοῦ ὄρα
τά ἐμά πταίσματα...»

Κατά την περίοδο της Αγίας και Μεγάλης Τεσσαρακοστής, η Εκκλησία μας μας σπρώχνει διαρκώς να προχωρήσουμε λίγο, να προχωρήσουμε πιο μπροστά, να ανεβούμε λίγο πιο πάνω. Μας δίνει πολλές ευκαιρίες: με τα καθημερινά απόδειπνα, με τους χαιρετισμούς της Παναγίας, με την Προηγιασμένη θεία Λειτουργία, με τους καταναυτικούς εσπερινούς. Αυτά όλα τα ζει η Εκκλησία και το ερώτημα είναι αν τα ζούμε και εμείς. Αν δεν τα ζούμε, τότε δεν είμαστε εντός της Εκκλησίας, αλλά ξεχωρίζουμε μόνοι μας τον εαυτό μας από αυτή. Τα κυριακάτικα απογεύματα της Μεγάλης Σαρακοστής, η Εκκλησία τελεί τον Καταναυτικό Εσπερινό. Είμαστε παρόντες; Αν όχι, δεν ανήκουμε στην Εκκλησία (εκτός αν υπάρχει σοβαρός λόγος για την απουσία μας). Τελεί την Προηγιασμένη. Είμαστε παρόντες; Αν όχι, δεν ανήκουμε στην Εκκλησία – επιλέγουμε από την Εκκλησία ό,τι μας αρέσει. Τελείται το Απόδειπνο,

είμαστε παρόντες; Αν όχι, τότε δεν ανήκουμε στην Εκκλησία. Απ' την Εκκλησία δεν επιλέγουμε, η Εκκλησία επιλέγει για μας από τον πνευματικό της πλούτο και μας τον προσφέρει. Και μας προσφέρει, για να μας στηρίξει και να μας ενδυναμώσει.

Αγαπητοί μου αδελφοί, ο Χριστός εξέφρασε ένα παράπονο: προσέξτε όχι τους απίστους αλλά τους πιστούς. «Αυτός ο λαός, με τα χείλη του μόνο με τιμά αλλά η καρδιά του είναι μακριά μου», είπε ο Κύριος. Και είπε κι ένα άλλο, ακόμα λυπηρότερο: «Το όνομά μου, εξαιτίας των Χριστιανών, βλασφημείται στους άπιστους». Διότι, τι σημαίνει «είμαι Χριστιανός»; Σημαίνει πως είμαι του Χριστού, ζω με τον Χριστό. Στην καθημερινότητά μου, όχι εκτάκτως, όχι κάποιες στιγμές. «Πιστεύω» σημαίνει «εμπιστεύομαι» και αφού εμπιστεύομαι τον Χριστό, έχω μια άλλη στάση ζωής σε όλα τα πράγματα. Οι Χριστιανοί ζουν στον κόσμο αλλά δεν είναι «εκ του κόσμου». Δίνουν τη μαρτυρία ενός άλλου κόσμου. Γι' αυτό βέβαια χρειάζεται αγώνας και προσπάθεια. Αγώνας πνευματικός.

Θα μου πείτε, «ποιος τελικά είναι αυτός ο αγώνας;». Η Εκκλησία μας, κάθε μέρα της Μεγάλης Σαρακοστής, μας υπενθυμίζει το περιεχόμενο αυτού του αγώνα, με αυτά τα τρία αιτήματα της ευχής που ακούμε στο απόδειπνο: «Κύριε καί Δέσποτα τῆς ζωῆς μου, πνεῦμα ἀργίας, περιερ-

γείας, φιλαρχίας και άργολογίας μή μοι δῶς» (το πρώτο αίτημα). «πνεῦμα δέ σωφροσύνης, ταπεινοφροσύνης, ὑπομονῆς και ἀγάπης χάρισαι μοι τῷ σῶ δούλω» (το δεύτερο αίτημα). Και καταλήγει με ένα τρίτο αίτημα: «Κύριε, δώρησαι μοι τοῦ ὄραν τά ἐμά πταίσματα και μή κατακρίνειν τόν ἀδελφόν μου». Μάλιστα το τυπικό της Εκκλησίας λέει ότι καθώς λέμε τα δύο πρώτα αιτήματα κάνουμε ὅλοι από μια μεγάλη μετάνοια. Μόλις πούμε το τρίτο, κάνουμε δώδεκα μικρές μετάνοιες και λέμε «Ὁ Θεός ἰλάσθητί μοι τῷ ἁμαρτωλῷ και ἐλέησον με». Και αφού τις τελειώσουμε ξαναλέμε: «Ναι Κύριε, δώρησαι μοι τοῦ ὄραν τά ἐμά πταίσματα και μή κατακρίνειν τόν ἀδελφόν μου, ὅτι εὐλογητός εἶ, εἰς τούς αἰῶνας τῶν αἰώνων». Σ' αυτά τα τρία αιτήματα, τα τόσο σύντομα, λιτά και περιεκτικά, συνοψίζεται ὅλος ο πνευματικός αγώνας και ὅλη η ποιότητα της πνευματικής ζωῆς των Χριστιανῶν.

Ποιο είναι το πρώτο στάδιο; Η εκρίζωση των παθῶν μας. «Κύριε και Δέσποτα τῆς ζωῆς μου». Ομολογούμε με τις πρώτες κιόλας λέξεις σε ποιον απευθυνόμαστε. Σ' Εκείνον που είναι ο Κύριος, ο άρχοντας της ζωῆς μας. Και επειδή Εκείνος είναι ο Κύριος, γι' αυτό υπάρχουνε κι εμεῖς. «Πνεῦμα άργίας, περιεργείας, φιλαρχίας και άργολογίας μή μοι δῶς», λέμε στη συνέχεια. Και θα ρωτούσε κανείς: δηλαδή αυτά τα πάθη, μας τα δίνει ο Θεός; Όχι, βέβαια. Έχει έναν άλλο χαρα-

κτῆρα αυτό το «μή μοι δῶς». Σημαίνει, «μην επιτρέφεις Κύριε να αποκτήσω. Διότι αν Εσύ δεν βάλεις το χέρι σου, εγώ απ' αυτά που είπα, τίποτα δεν μπορώ να κατορθώσω. Γιατί εγώ αχρείωσα την εικόνα μου και χωρίς τη δική σου χάρη, δεν μπορώ να κάνω τίποτα». Τι μας είπε ο Θεός; «Χωρίς ἐμοῦ, οὐ δύνασθε ποιεῖν οὐδέν» – «χωρίς Εμένα δεν μπορείτε να κάνετε απολύτως τίποτα» (Ιω. 15,5). Άρα, χωρίς Χριστό ούτε καλοί μπορούμε να γίνουμε, ούτε να σωθούμε. Προσπάθειά μας δεν είναι να σωθούμε – είναι ο Χριστός που μας έχει σώσει. Προσπάθειά μας είναι να αποδεχτούμε στη ζωή μας τους καρπούς της σωτηρίας.

Γιατί η ευχή αναφέρει μόνο τέσσερα πάθη; Μόνο αυτά υπάρχουν; Όχι. Είναι πολλά τα πάθη, αλλά αυτά τα τέσσερα είναι οι ρίζες όλων των άλλων παθών. Εάν λοιπόν εγώ αφήσω τις ρίζες, τότε, ακόμα κι αν κλαδεύω τα υπόλοιπα, θα γεννοβολάω αγκάθια, διότι οι ρίζες θα έχουν μείνει ανέπαφες.

«Πνεῦμα ἀργίας». Τι λέει ο λαός μας; «Αργία, μητέρα κάθε κακίας»! Και τι σημαίνει αργία; Να κάθομαι σε μια καρέκλα; Όχι. Σημαίνει το να είναι αργός ο νους μου. Ο νους μου πρέπει να δουλεύει, να είναι δηλαδή συνέχεια στραμμένος στο πρόσωπο του Θεού· και τότε πλέον θα δουλεύω, θα ενδιαφέρομαι, θα αγωνίζομαι να κάνω το θέλημα του Θεού.